

NÉMETH RÓBERT – NÁDASDI TAMÁS

A pénzhamisítók bukása:
eredményes nyomozás a Makói Rendőrkapitányságon

Írásunkban a 2010 februárjában, a Makói Rendőrkapitányságon a *T. N. és társai* ellen pénzhamisítás büntette és más bűncselekmények miatt folytatott eljárás során a nyomozás összegzésére, elemzésére és tapasztalataink sommás összefoglalására vállalkoztunk.

**Makó bűnügyi helyzete
kontra pénzhamisítás bűncselekmény**

Makón megközelítőleg huszonötezen élnek, míg a környező települések, tizenöt kisebb-nagyobb község és egy város, úgyszintén a Makói Rendőrkapitányság illetékességi területéhez tartozik, további, nagyjából huszonötezer lakosságszámmal. A bűnügyi fertőzöttséget a Makóhoz közeli, jelentős személy- és teherforgalmat lebonyolító nagylaki és kiszombori határátkelőhelyek is befolyásolják. Kapitányságunk illetékességi területén a vagyon elleni bűncselekmények dominanciája a jellemző, de a közbizalom elleni bűncselekmények számát és munkánk mennyiségét jelentősen növelik a két határátkelőhelyen felfedett, többnyire külföldi személyek által elkövetett közokirat-hamisítások. Röviden: átlagosan fertőz nálunk a bűn, naponta találkozunk néhány rablással, kis-közepes betörésekkel, népsportként űzött kerékpárlopásokkal, jó néhány garázdasággal, mindezt megspékelve néhány száz „határos” közokirat-hamisítással és azzal, ami makóiként szinte csak a mi hungarikumunk: hagama- és fokhagymalopással.

A pénzhamisítással kapcsolatos konkrét bűncselekmények száma alapvetően nem jelentős, előfordulásuk a többi bűncselekményhez képest elenyésző. Az elmúlt években a kapitányságunkon folyamatban lévő pénzhamisítással összefüggő eljárások többnyire a húszezer forintos címletű hamis bankjegyek felhasználásával, illetve kiadásával kapcsolatban történtek; legtöbbször az MNB utólag, a helyi pénzintézeteknél befizetett hamis bankjegy észlelése után tett feljelentése alapján.

Hamis pénz a városban: a nyomozás indítása

2010 februárjában Makón ismeretlen személyek több helyen is igyekeztek hamis, nyomtatott húszezressel vásárolni. A Makói Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya 2010. február 10-én nyomozást indított az első, alapügyben a Btk. 304. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző és a (3) bekezdés második fordulata szerint minősülő pénzhamisítás bűntettének megalapozott gyanúja miatt, elsődlegesen ismeretlen tettes ellen.

A nyomozás elrendelése – a konkrét esetben – azért vált szükségessé, mert a makói Sz. J.-né feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, akik az elmondása szerint 2010. február 6-án 17 és 18 óra között a házában paprikavásárláskor, vagy inkább annak ürügyén egy hamisnak tűnő húszezressel fizettek. A sértettnek így húszezer forint kára keletkezett.

A részletes feljelentés és az abban foglalt személyleírás következtében még a feljelentés megtétele alatt képbe kerültek az előttünk nem ismeretlen, korábban szintén nagyon elleni bűncselekmények miatt gyanúsítottként kihallgatott személyek. A feljelentés utáni, a részletekre is kiterjedő tanúkihallgatás után fényképről felismerésre bemutatáskor a sértett felismerte mindkét, a későbbiekben gyanúsítottként kihallgatott elkövetőt. A sértett tanútól a feljelentés és a tanúkihallgatás után a büntetőeljárás szabályai szerint lefoglaltuk a gyanús papírpénzt mint bizonyítási eszközt.

Nyomozástaktikailag, valamint hasonló ismérvek miatt a későbbiekben szükséges volt egyesíteni több, a rendőrkapitányság illetékességi területén hasonló időben elkövetett, hasonló bűncselekmények miatt elrendelt nyomozást, így az alapügyhöz csatoltunk egy két nappal később induló másik ügyet is.

A második ügyben azért indítottunk eljárást ismeretlen tettes ellen, mert 2010. február 8-án a Széchenyi téren lévő egyik kereskedelmi bankban S. Zs. földéaki lakos befizetésében egy hamis húszezrest találtak, majd S. Zs. átadott a bankban egy ugyanolyan sorszámú húszezres bankjegyet, amelyről szintén megállapították, hogy hamis. S. Zs. feljelentésében előadta, hogy néhány napja egy makói ABC-ben vásárolt, amikor egy általa nem ismert fiatal férfi megkérte, hogy váltson fel egy húszezrest. A fiatal férfi szerint sehol sem váltják fel a nagy címletű pénzt, ezért kérte meg S. Zs.-t a pénzváltásra, aki ezután gyanútlanul még egy húszezrest felváltott.

Ügyszintén az alapügyhöz csatoltuk a harmadik ügyet is, amelyben a makói K. I.-né tett feljelentést ismeretlen tettes ellen, aki 2010. február 10-én 9 és 10 óra között a makói piacon hamisnak tűnő húszezressel fizetett neki. K. I.-né előadta, hogy egy vékony, beesett arcú, barna bőrű nő vásárolt kisebb

értékben ruhaneműt, majd azokért a hamis bankjeggyel fizetett. A makói postán történő befizetésekor azonban az ügyintéző észlelte, hogy a bankjegy hamis, és nyomban bevonta. Tanúkénti kihallgatásakor a sértett részletes szemléleírást adott az elkövetőről, majd a fényképről történő felismerésre bemutatáskor felismerte az illetőt.

Az említett cselekmények – immár tehát célszerűségi okokból egyésítve – alkalmasnak mutatkoztak a Btk. 304. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző és a (3) bekezdés második fordulata szerint minősülő pénzhamisítás büntette megalapozott gyanújának megállapítására.

A nyomozás

Az elsődlegesen beszerzett adatok és információk alapján eljutottunk a feltételezett elkövetők egy csoportjához. Mint említettük, az illetők korábbi, főként vagyon elleni ügyeik miatt kerültek a látókörünkbe. Az addigi adatgyűjtések és beszerzett bizonyítási eszközök alapján a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság bevetési egységének közreműködésével 2010. február 12-én a reggeli órákban gyanúsítottként állítottuk elő T. N., R. Cz. E., valamint B. N. makói lakosokat. Az ügyben végzett házkutatásokon különböző, a bűncselekmény bizonyítása szempontjából releváns tárgyakat foglaltunk le. Nevezettek a gyanúsításban foglaltakat elismerték és viszonylag részletes beismerő vallomást tettek.

A kihallgatások folyamán a gyanúsítottak vallomása alapján felvetődött, hogy a felhasznált húszezresek nem csak eseti jelleggel használták fel, illetve hozták forgalomba: a hamis bankjegyek további bűncselekmények elkövetését teszik lehetővé, ezért a bűnmegelőzés szempontjából is rendkívül fontosnak mutatkozott a készítő felderítése, az eszközeinek a lefoglalása, valamint az ügyben esetlegesen szereplő további elkövetők kézre kerítése.

Mivel egyre biztosabbnak tűnt, hogy a felhasznált húszezres bankjegytánczatokat az illetékességi területünkön gyártják számítástechnikai eszközzel, az immár kibővített elkövetői körre tekintettel, a folyamatosan végzett adatgyűjtésünk eredményeként munkatársainkkal házkutatást végeztünk a fiatalkorú T. F. nagylaki lakos lakásán, majd gyanúsítottként hallgattuk ki a Btk. 304. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a szerint minősülő pénzhamisítás büntetnének elkövetésének megalapozott gyanúja miatt. A fiatalkorú gyanúsított elismerte a terhére rótt bűncselekmény elkövetését, elmondása szerint és viselkedése alapján nagyon meglepte őt a felbukkanásunk. Részle-

tes beismerő vallomásában elmondta, hogy az otthoni többfunkciós nyomtatója és a számítógépe, valamint az interneten talált leírás segítségével több húszezer forintos bankjegyet készített. Őt bankjegy elkészítése után felvette a kapcsolatot ismerőseivel, A. A. makói lakossal, hogy találjon valakit, aki értékesíti az általa készített hamisítványokat. A T. F.-nél tartott házkutatás és lefoglalás során a hamisítási cselekményhez használatos, illetve más bűncselekmények elkövetését megalapozó eszközöket is találtunk: tintasugaras nyomtatót, UV-lámpát, UV-tollat, valamint több DVD-t, floppyt és CD-t, ezeket a büntetőeljárás szabályai szerint lefoglaltuk, valamint bűnjelként kezeltük.

T. F. elmondta, hogy A. A. átvette tőle a hamis bankjegyeket, majd továbbadta a már említett T. N. makói lakosnak. T. N. bizonyos részesedés fejében vállalta, hogy értékesíti a hamisítványokat. T. F. minden egyes hamis húszezres után tízezer forintot kért. Elmondta azt is, hogy T. N. az „üzlet” valószínűsíthető sikerére tekintettel további hamisítványokat kért, hogy azokat Makón és a környező településeken felhasználhassa. Emiatt ő egy másik sorszámú eredeti bankjegyet felhasználva készített még öt vagy hat hamis húszezrest. Hirtelen ötlettől vezérelve ebből kettőt átadott a szintén makói lakos fiatalkorú E. Cs. nevű barátjának, de a kettőből később az egyiket visszakérte, és elégette, mondván, hogy nem lett elég jó a felhasználáshoz. A második szériából származó többi hamisítványt az eredeti tervnek megfelelően szintén A. A. közvetítette T. N.-nek. Később T. F. bevallotta azt is, hogy az első sorozatból is adott egyet E. Cs.-nek, aki azt Szegeden értékesítette, majd tízezer forintot át is adott neki.

Kihallgatásakor T. N. elismerte a terhére rótt bűncselekmény elkövetését. Elmondta, hogy az átvett hamis húszezresek közül egyet átadott barátjának, B. N. makói lakosnak, aki azt Makón, a Révész utcában paprikavásárláskor felhasználta. Egyet az édesanyjának, R. Cz. E.-nek adott át, ő a makói piacon fehérnemű-vásárlás ürügyén váltotta igazi pénzre, egy hamisítványt pedig cigarettavásárláskor ő maga „passzolt el”. Sikertelen kísérleteit is megemlítette: a makói piacon két helyen, valamint a Királyhegyesi utcai élelmiszerboltban kísérelt meg vásárolni a hamis húszezresekkel, de a gyanakvó árusok nem fogadták el őket. Elmondása szerint a fel nem használt hamis bankjegyeket elégette, valamint megerősítette azt, amit mi is tudtunk, hogy B. N. és R. Cz. E. is tisztában voltak azzal, hogy a bankjegyek hamisak.

Előadta továbbá, hogy R. Cs. makói lakos szintén tudott a hamis pénzről, ő bízta meg ugyanis B. N.-t azzal, hogy menjen el vele beváltani a hamis pénzt, amelyet aztán a Révész utcában B. N. sikeresen meg is tett.

Sajnos a későbbiekben R. Cs.-t nem sikerült gyanúsítottként kihallgatni, pedig vélhetően úgy cselekedett, ahogy azt T. N. elmondta, de B. N, aki ezt biztosan elmondhatta volna, elég konokul tagadta a vallomásában az előbbieket. Jelen sorok írásakor R. Cs. négy egyesített ügyben összesen 15 bűncselekmény gyanúsítottjaként van előzetes letartóztatásban.

Az ügghöz visszakanyarodva: R. Cz. E.-vel szemben korábban több vagyoni jellegű büntetőeljárás is folyamatban volt, gyanúsítottkénti kihallgatásakor elismerte a terhére rótt bűncselekmény elkövetését. Elmondta, hogy a fiától kapott hamis húszezressel a makói piacon vásárolt egy melltartót nyolcszáz forintért, a visszajárót pedig elköltötte.

B. N. kihallgatása a többi gyanúsítottéhoz hasonlóan zajlott, ő is beismerte a tettét. Elmondta, hogy a pénzt T. N.-től kapta, együtt mentek el a Révész utcába, ahol ő átadta a sértettnek a hamisítványt. A visszakapott tizenhatezer forintból tízezer adott T. N.-nek. A folytatólagos kihallgatásakor viszont tagadta azt, hogy R. Cs.-nek tudomása lett volna a hamis húszezresről.

E. Cs. a tárgyi és személyi bizonyítékok hatására őszintén feltárta a szerepét a bűncselekményben. Vallomásában megerősítette, hogy a 2010. január végén T. F.-től kapott hamis húszezressel Szegeden vásárolt. Szintén Szegeden váltott igazi pénzre egy T. F.-től később kapott hamis húszezrest, és a visszakapott összegből átadott T. F.-nek tízezer forintot. Ez után ismét kapott T. F.-től hamis húszezrest, de azzal nem tudott Szegeden fizetni, mert egy üzletben gyanakodtak, és nem fogadták el, így azt visszaadta T. F.-nek, aki némi mérgeledés után egy újabb hamisítványt adott neki, de ezt sem sikerült „elpasszolnia”, tekintettel arra, hogy ezt még a bűncselekmény elkövetése előtt sikerült lefoglalnunk. A szegedi helyszínek miatt az eljárás későbbi szakaszában helyszíni kihallgatásokat végeztünk, és B. N. részletesen elmondta, illetve meg is mutatta az elkövetési helyeket.

A. A. gyanúsítottí kihallgatása is megtörtént, ő is elismerte a bűncselekmény elkövetését. Elmondta, hogy fiatalkorú T. F. kereste meg azzal, hogy segítsen neki olyan személyeket találni, akik hamis bankjegyekkel vásárolnának. Ezután telefonon felhívta T. N. nevű ismerősét, aki vállalta a hamisítványok terítését. Elmondása szerint T. F.-től kétszer vett át hamis pénzt: először öt, majd pedig négy hamis húszezrest vett át. A hamis bankókat mindkétszer továbbította T. N.-nek, és bár a megbeszéltek szerint minden húszezres sikeres felhasználása után neki is járt volna ötezer forint, de ezt nem kapta meg.

Az országban folyó különböző eljárásokban számtalanszor bebizonyosodott már, hogy a média időnként hasznos lehet a bűnüldözés terén is. A Makói Rendőrkapitányság emiatt egyes ügyekben fontosnak tartotta és tartja a

nyilvánosság tájékoztatását, valamint a médiával történő együttműködést, bűnmegelőzési, esetleg felderítési céllal, de hozzá kell tenni: csakis azoknál a nyomozásoknál, amelyeknél erre lehetőség van.

Sok sértett csak biztatásra vár, akkor „mer” jelentkezni, amikor a hatóság másvalakinek a feljelentése alapján már megindította az eljárást az egyébként vele is megtörtént bűncselekmény miatt, illetve számos bűncselekmény sértettje csak a médiából értesül arról, hogy a sérelmére elkövetett tett bűncselekmény, és érdemes megjelennie emiatt a rendőrségen.

A szóban forgó ügyről a helyi média is tudósított, és egyebek között a cikk révén jutottunk el újabb sértettekhez, akik a nyilvánosság hatására fordultak a rendőrséghez.

Így tanúként hallgattuk ki *K. F.-né* apátfalvi lakost, aki a kihallgatásán elmondta, hogy 2010. február 11-én 13 óra körül a házukban paprikát adott el egy ismeretlen személyazonosságú nőnek, aki húszezressel fizetett. Később vették észre, hogy bankjegy hamis, miután megmutatta az otthon tartózkodó fiának.

Hasonló okokból jelentkezett a rendőrségen *Sz. I.* makói lakos, aki tanúkénti kihallgatásán elmondta, hogy 2010 elején talált egy húszezrest a Honvéd városrészben. Ez a terület bűnügyi szempontból az egyik leginkább fertőzött, bizonyos elkövetői körök egy része életvitelszerűen lakja. Alaposabb megtekintés után gyanította, hogy hamis lehet, később össze is hasonlította egy bankból származó eredeti húszezressel, és miután meggyőződött a hamisságról, önként bevitte a makói kapitányságra.

A büntetőeljárás szabályai szerint mindkettejüktől lefoglaltuk a hamisnak tartott húszezresekét, és ezeket a továbbiakban bűnjelként kezeltük.

A mobilszolgáltatóktól bekértük a gyanúsítottak birtokában, illetve tulajdonában lévő mobiltelefonok híváslistáit. A büntetőeljárás szabályai szerint beszereztük a környezettanulmányt a fiatalkorú gyanúsítottáról, és mivel több gyanúsított ellen is volt ügyészi, bírói szakban büntetőügy, előéleti iratokat, vádiratokat kértünk meg és csatoltunk az iratokhoz.

Az ügyben a törvényességi és a fokozott ügyészi felügyeletet a Szegedi Városi Ügyészség látta el. Az ügyészségnek egyszer kellett gyanúsítás ellen megtett panaszt vizsgálnia, amelyet, mint alaptalant, a későbbiekben elutasított.

A nyomozás az elrendelés után három nappal vizsgálati szakba érkezett, az eljárást a vizsgálati osztály vette át. Hozzá kell tenni, hogy az érintettek és az egyes cselekmények nagy száma miatt az azonnali intézkedést igénylő feladatok a bűnügyi osztály egészét érintették.

Ekkor már volt idő a „finomhangolásra”: a sértett jogi tárgyat tekintve különböző fajtájú és típusú bűncselekményeket derítettünk fel az eljárás folyamán, így a pénzhamisítás büntette mellett a szerzői joghoz kapcsolódó jogok vagyoni hátrányt okozó megsértésének vétségét, illetve kisebb értékű lopásokat is, T. N. folytatódólagos kihallgatásain ugyanis beszámolt tizenegy kerékpár eltulajdonításáról is, amelyeket egy másik városban értékesített. E bűncselekmény-sorozatot eljárásjogilag célszerű volt elkülöníteni az alapügytől, ezért külön eljárásban vizsgáltuk.

Mivel T. N. ellen több büntetőeljárás is folyamatban volt, így fennállt a bűnismétlés veszélye, valamint a beismerő vallomása ellenére tartani lehetett attól, hogy az eljárást egyéb módon megghiúsítja, illetve elrejtőzik, ezért őrizetbe vettük, valamint előterjesztést tettünk az előzetes letartóztatásának indítványozására. A Szegedi Városi Ügyészség indítványozta ezt a Szegedi Városi Bíróságnak. A nyomozási bíró döntése után az eljárás a továbbiakban T. N. fogva tartása mellett folyt tovább.

Az eljárás folyamán tudomásunkra jutott, hogy a T. N.-nél végzett házkutatáskor lefoglalt OLS-55 és OLS-56 típusú digitális, lézeres eszközöket korábbi ausztriai tartózkodása alatt jogtalanul tulajdonította el. Ezt a későbbiekben nem tudtuk bizonyítani, de a tárgyaknak a tulajdonosához történő visszajuttatása céljából felvettük a kapcsolatot a Nebek Interpol Magyar Irodával, és sikerült kapcsolatot teremteni a termékeket forgalmazó ausztriai anyacéggel, és kiadhattuk az említett műszereket.

A bűncselekmény(ek) bizonyításakor láthatóvá vált, hogy különböző igazságügyi szakértők kirendelésére lesz szükség.

A gyanús bankókat illetően a nyomozás elrendelésének első hetében kikértük a Magyar Nemzeti Bank Nemzeti Készpénzszakértői Központjának véleményét. A szakértői véleményt a szakértő a rendelkezésre álló határidőben előterjesztette és a szakvélemény igazolta, hogy a gyanúsként kezelt bankjegy tintasugaras eljárással működő, digitális, színes nyomtatószerkezettel készített másolat. Az MNB szakértője azt is megállapította, hogy a hamisítványok rajzolata színes festékpontokból épül fel, holott az eredeti bankjegyeknek ennél bonyolultabb, úgynevezett vésett rajzolatuk van. Maga a rajzolat sem eléggé éles, a mikroírás elmosódott, nem látható a rejtett kép, áteső és surlófényben is hibásnak mutatkozik a hamisított bankjegy. A laikusokat megtévesztheti azonban, hogy a valódi készpénz UV-jellemzőit ezekre a hamisított bankjegyekre UV-reagens festékkel vitték fel. A hologramfólia levágott 2000 forintos bankjegyről származik, idegensége azonban szimpla tapintással is érezhető.

Összegzésében a szakvélemény kitér arra a tényre, hogy az ügyben lefoglalt hamis bankjegyek – mivel a valódi bankjegy színes képét tartalmazzák – megfelelő ellenőrzés hiányában megtéveszthetik az embereket, de a hivatás-szerűen készpénzkezeléssel foglalkozók megtévesztésére nem alkalmas.

T. F. személyi számítógépének, valamint a tulajdonát képező DVD-k, floppyk és CD-k lefoglalásakor szükségessé vált igazságügyi informatikus szakértő kirendelése, mivel a pénzhamisítás bűncselekmény jellege, tehát a bankjegyek nyomtatása, a tevékenységet elősegítő szoftverek meglétét feltételezte, illetve az is megalapozottan feltehető volt, hogy a hamis húszezresekkel kapcsolatos adattartalom található a merevlemezekben.

E körülmények lehetősége a megalapozott gyanút erősítette, hiszen a szakértő a merevlemezen a bűncselekmény elkövetése szempontjából releváns elemeket tárt fel, így fényképeket húszezresekről. Nem mellékesen azt is megállapította, hogy T. F. a tulajdonában lévő személyi számítógép merevlemezén jogosulatlanul másolt szoftvereket tárolt és használt, ez tizenkét sértettet érintett, cselekményével 160 470 forint kárt okozott.

R. Cz. E. gyanúsított vonatkozásában az élettrajzi adataira tekintettel igazságügyi elmeorvos-szakértőt volt szükséges kirendelni, erre március közepén került sor, majd a szakértő a rendelkezésére álló határidőn belül előterjesztette a szakvéleményét: a gyanúsított elmeállapota tekintetében a cselekményére figyelemmel bűnösséget kizáró ok nem állt fenn.

Ami segítette a sikeres nyomozást

A krimináltaktikai szempontok érvényesülése az eljárás során jól megfigyelhető a megfelelően kivitelezett elsődleges nyomozási cselekményeken, így különösen a feljelentések különös figyelemmel történő, részletes felvételein, az elsődleges pontosító tanúkihallgatásokon, valamint a fényképről felismerésre bemutatásokon. A bűnügyi osztályon dolgozó állomány hely- és elkövetőikör-ismerete következtében hamar kialakult egy használható verzió a lehetséges gyanúsítottak személyéről.

Külön figyelmet érdemelt a gyanúsított kihallgatások taktikája és metodikája, amelynek következtében a gyanúsítottak valamennyien részletes beismerő vallomást tettek, valamint újabb, a hatóság által felderítetlen ügyekben tettek beismerő vallomásokat. Korábban felfüggesztett, illetve sértetti bejelentés hiányában még nem ismert bűnügyekben került sor nyomozáselrendelésre.

A jól időzített és végrehajtott házkutatások egy része eredménnyel járt, így felderítettük és lefoglaltuk a hamis bankjegyek gyártásához használt eszközöket, tehát a bűncselekmény tárgyai és az eszközei is rendőrkézre kerültek.

A nyomozás időszerűségét illetően összességében megállapítható, hogy a szükséges nyomozási cselekmények elvégzése és az eltelt időszak arányban áll egymással. A nyomozás öt hónapig tartott, ez idő alatt a bünyügyi osztály az ismeretlen tettesek ellen tett feljelentésektől jutott el a több bűncselekménytípus miatt folytatott eljárás sikeres befejezéséig.

A gyanúsítottak közül kényszerintézkedésként T. N. vonatkozásában került sor előzetes letartóztatásra. Az alapügyben huszonkét tanút és sértettet hallgattunk ki, és a vallomásokban mutakozó későbbi ellentétek tekintettel szembesítéseket is végeztünk.

Az iratismertetések után az alapügyet vádemelési javaslattal küldtük meg 2010. július 21-én, majd a Szegedi Városi Ügyészség 2010. szeptember 17-én vádat is emelt a gyanúsítottak ellen.

Ítélet még nincs, de figyelemmel a bűncselekmény(ek) büntetési tételeire és az ügyben elrendelt előzetes letartóztatásra, letöltendő és felfüggesztett szabadságvesztések kiszabása várható a bíróságtól.